

Chrysops en Chrysozona

Soms sparen wij kosten noch moeite om in veraf gelegen streken dieren op te zoeken, die om de een of andere reden onze bijzondere belangstelling en waardering genieten. Letterlijk het omgekeerde krijgen wij te zien bij dieren, die de rollen om-draaien, en die er een gewoonte van maken ons op te zoeken. Die dieren genieten als regel allerminst onze waardering en onze belangstelling voor hen is voornamelijk op hun uitroeiing gericht.

Bloedzuigende vliegen en muggen zijn voor de hand liggende voorbeelden daarvan. Hoeveel eerbied wij ook mogen hebben voor de levende natuur, een vlieg of mug, die ons steekt, loopt een groot risico eenvoudigweg platgeslagen te worden. Het is zonder meer al een onaangenaam idee dat 'iemand' ons bloed drinkt, maar bovendien zijn de bijverschijnselen in de vorm van jeukende of soms pijnlijke bulten voor velen hoogst onaangenaam. Gelukkig is tegenwoordig in ons land de kans dat door stekende insecten ziekten overgebracht worden vrijwel nihil. Vroeger kwam bij ons op enkele plaatsen malaria voor, overgebracht door *Anopheles maculipennis atroparvus*, maar sedert 1959 zijn er geen gevallen van malaria meer geregistreerd. *Stomoxys calcitrans*, de algemeen voorkomende stekende huisvlieg, heeft men er wel van verdacht een rol te spelen bij het overdragen van ziekten als tuberculose en kinderverlamming, maar vermoedelijk heeft men hem ten onrechte verdacht. Onze inheemse Diptera steken wat het overbrengen van ziekten betreft dus gunstig af bij een hele reeks van tropische en subtropische verwanten, die als overbrengers van gevaarlijke ziekten en parasieten bekend staan.

Door hun steken alleen zijn onze inheemse vliegen en muggen echter toch onaangenaam genoeg en wat dat betreft hebben de dazen wel de slechtste naam. Zoals dat vaker voorkomt bij de Tweevleugeligen zijn

De sterk vergrote kop van *Chrysozona pluvialis*. Tussen de grote samengestelde ogen zijn boven op de kop als zwarte vlekken de enkelvoudige ogen te zien.

het speciaal de vrouwtjes die het op ons gemunt hebben, de mannetjes zijn onschuldige bloemenbezoekers.

De vrouwtjesdazen zitten met een bijzondere hardnekkigheid achter een door hen ontdekte gastheer aan. Ze laten zich vrijwel niet verjagen en als ze steken is dat als regel goed voelbaar.

Een van onze algemeenste dazen is *Chrysozona pluvialis*, die vrij sterk gebonden is aan vochtige plaatsen. Soms kunnen ze het ons bij het zwemmen bijzonder lastig maken. Het is ons wel eens overkomen dat wij aan de waterkant door een groep van meer dan tien van deze dazen overvallen werden. Aanvankelijk dachten wij dat wij na een duik in het water wel van hen verlost zouden zijn, maar dat viel erg tegen. Ze voerden zó geconcentreerde aanvallen op onze hoofden uit dat wij handen te kort kwamen om hen het steken te beletten. Onderduiken en een eind onder water zwemmen had slechts korte tijd effect. Het

groepje dieren bleef rondcirkelen op de plaats waar hun prooi verdwenen was. Wanneer die echter door ademnood zijn hoofd weer boven water stak, hadden ze dat ogenblikkelijk in de gaten en alleen een nieuwe vlucht onder water kon voor enkele ogenblikken uitkomst brengen.

Een andere algemeen voorkomende soort is de goudoogdaas, *Chrysops relictus*, die net zo onaangenaam steekt als *Chrysozona*, maar waardoor wij tot nu toe nog nooit in groepsverband zijn aangevallen.

Het is niet moeilijk om de slechte eigenschappen van deze en andere dazen uit te meten, maar zoals dat heel vaak het geval is, kunnen wij ook over deze dieren nog wel iets positiefs opmerken. Ze hebben namelijk ogen die door kleur en tekening tot de fraaiste ogen behoren die bij onze insecten voorkomen. Als wij weer eens een daas te pakken hebben, is het de moeite waard een loupe ter hand te nemen en de grote samengestelde ogen te bekijken. Natuurlijk zien wij dan het gebruikelijke regelmatige patroon van de talrijke zeshoekige lensjes, waarachter, binnenin, de lichtgevoelige elementen liggen. Dit geheel van lensjes is bij de dazen bijzonder opvallend gekleurd. Bij *Chrysozona* wisselen zig-zag banden van een metalig glanzend licht blauwgroen af met donkerder rood en paarse banden. Bij *Chrysops* zitten in het blauwgroen een paar rood-paarse vlekken. Deze fraaie oogtekening maakt de bepaald niet populaire dieren toch wel even de moeite van het bekijken waard. Overigens moeten wij met dat bekijken niet te lang wachten, want de kleuren zijn alleen maar aan 'verse', niet gedroogde dieren te zien. Zodra ze verdrogen, verdwijnen de fraaie kleuren. Zelfs in de mooiste collectie geprepareerde dazen zullen wij niets anders zien dan dieren, waarvan de ogen grauw grijs-bruin zijn en die niets van hun oorspronkelijke glans vertonen.

Een uitgebreid overzicht over de in ons land gevonden dazen wordt gegeven in W.M. 38: dr W. J. Kabos, De Nederlandse dazen (Tabanidae) en Horzels (Oestridae).

Chrysops relictus, eveneens sterk vergroot. Goed zichtbaar zijn ook de lange stekende monddelen.

De 3 K.N.N.V.-fondsen

Dat zijn het Greshoff-fonds, het Cath. Coolfonds en het van Burkomfonds, alle in het verleden gesticht met het doel, uit de rente van het kapitaal de K.N.N.V. te steunen bij het verwerken van bijzondere doeleinden op natuurhistorisch gebied.

In 1969 ontving, op voorstel van het Hoofdbestuur, de Materieelcommissie f 500,— en werd een zelfde bedrag uitgekeerd voor aanschaffing van een fotocopieerapparaat en een ontwerp-propagandafolder. Bovendien werd een bedrag van f 1500,— toegezegd ter financiering van de U al aangekondigde bibliotheekuitgave over 'Land-slakken'.

Per jaar komt er uit deze 3 fondsen een rente van ca. f 2000,— beschikbaar. Als U dit bedrag geleidelijk vergroot wenst te zien, dan kunt U de fondsen op diverse manieren steunen: door een vaste jaarlijkse bijdrage, door een 'losse' gift en eventueel ook door het maken van een testamentaire beschikking.

U kunt een jaarverslag over 1969 en alle inlichtingen verkrijgen bij de secr.-penningmeester Ioh.